

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE COMMISSIE VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING, OPENBARE WERKEN EN MILIEU d.d. 3 februari 2016, aanvang 19.30 uur

Voorzitter: Wijnstra
 Commissiegriffier: Kruims
 Aanwezig: Blok, Blomsma, Van Bruggen, Heres, Hoekzema, De Jong, Kuiper, De Vries
 Namens het college: Bakker, Van Dijk, Van de Kolk, De Vries
 Tevens aanwezig: Presentatoren Tennet, dhr. W. Roeterdink (ministerie van EZ), dhr. Th. de Muinck (Tennet), mw. M. Haasbroek (Tennet), mw. H. Ubels (inspreker)
 Afwezig m.k.: Berghuis

1. Opening en vaststelling agenda

De **voorzitter** opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Meldt dat dhr. Berghuis wordt vervangen door dhr. Blok.

2. Verslag vergadering VROM 25 november 2015

Tekstueel/naar aanleiding van	Tekstueel: Blz. 3, Heres: repte van Boterdiep OZ; maar bedoelde Boterdiep WZ. Blz. 3, Blomsma: was: “Kan zelfs tot uitholling van het winkelaanbod in het oude centrum leiden, waar de VVD zich al jaren sterk voor maakt”. wordt: “In het slechtste scenario is het zelfs een uitholling van het winkelaanbod in en rondom het oude centrum, waar de VVD zich al jaren sterk voor maakt”. Verslag wordt aldus aangepast vastgesteld.
-------------------------------	---

3. Presentatie Tennet: realisatie 380kV hoogspanningsverbinding tussen hoogspanningsstation Eemshaven Oudeschip en transformatiestation Vierverlaten

Ubels	Spreekt in, mag bij wijze van uitzondering presentatie houden, zie www.bedum.nl
Roeterdink	Licht met presentatie de procedure toe.
De Muinck	Verzorgt voor Tennet presentatie over gehanteerde criteria bij de 380 kV-verbinding.
Heres	Is er rekening gehouden met het Energieakkoord en uitspraak van de rechter in Den Haag bij het vaststellen van dit tracé? De vorige sheet betrof veranderingen in energiebronnen.
De Muinck	De ambitie inzake duurzame energie is groot, maar de eerlijkheid gebiedt dat het merendeel van de energie nog steeds grijs is en dat het erg moeilijk is de doelstellingen inzake duurzame energie te halen, maar daar wordt uiteraard rekening mee gehouden. De Eemshaven omvat een mix van grijs en groen. Het aandeel groen wordt naar verwachting wel steeds groter. Gelet op ophanden projecten voorziet Tennet dat zij meer transportvermogen moet gaan realiseren, of het nu voor grijs is dan wel groen - daar gaat Tennet niet over. Er zijn meerdere scenario's bekeken en juist in scenario's met een grote groei van groen zie je dat de energiestromen veel wisselender gaan worden, tussen windstroom uit Duitsland als er wind is en stroom uit centrales als dat stilvalt. Voorheen ging de stroom één kant op vanuit de stad naar de Eemshaven, nu zijn die stromen veel diffuser, wat veel grotere eisen aan het netwerk stelt. Dat is een van de grote redenen om dit project te realiseren. Er zijn meer projecten, de hier voorgestelde masten staan al in een ander project.
Heres	Vraagt zich af of deze verbinding nog actueel is nu Tweede Kamer een motie heeft aangenomen inzake mogelijke sluiting van kolencentrales, wellicht ook die in de Eemshaven.
De Muinck	Tennet voorziet dat deze verbinding sowieso op de lange duur noodzakelijk is, het is geen investering voor 5 jaar, maar een langdurige toekomstvaste investering. Gelet op het productievermogen dat in de Eemshaven wordt gerealiseerd c.q. daar gaat aanlanden, is deze verbinding in 2019 al noodzakelijk. De huidige verbinding voldoet dan niet meer, je krijgt dan filevorming, iets wat veel geld kost en men met zijn allen onwenselijk vindt. Ook de leveringszekerheid is van belang, streven is ook de markt optimaal te laten functioneren zodat de energieprijzen laag kunnen blijven. Als er nog meer transportcapaciteit nodig is, is de verbinding voorbereid op een fase 2 die een verdubbeling inhoudt van wat in fase 1

	wordt geplaatst, op basis van dezelfde masten. Kan niet aangeven wanneer fase 2 aan de orde is, gelet op de beweeglijkheid van de energiemarkt.(...) De minister is gegaan voor een tracé dat het hoogst op leefomgeving scoort, dat is allesbepalend geweest.
Voorzitter	Kan minister zomaar prioriteren op leefomgeving? Hoe verhoudt zich dat tot wetgeving?
De Muinck	Leefomgeving heeft het zwaarst gewogen. Je zou ook minder natuur kunnen doorsnijden maar dan scoort het tracé veel minder goed qua aantallen woningen die geraakt worden.
Roeterdink	In de veelvuldig gestelde vraag of de lijn niet ondergronds kan spelen 2 vragen mee. Is het technisch mogelijk en voegt het iets toe? Wat betekent het landschappelijk, voor bodem, archeologie, milieu. Ondergronds kan met 380kV maar geeft eerder interferentie wat het lastig maakt. Overigens staat de ontwikkeling niet stil, volgens de recentste stand van kennis is het mogelijk stukken 380kV ondergronds te brengen. Tennet heeft dat ook bericht aan de min. van EZ. Bij de stukken voor het WRO-overleg zit ook een verwijzing naar die kamerbrief, met achterliggende rapporten waar die analyse op gebaseerd is. Men moet zich realiseren dat deze verbinding kan worden beschouwd als de landelijke snelweg voor stroom. Het ondergronds brengen brengt risico's met zich mee voor de leveringszekerheid, gaat daar iets mee mis dan kun je er niet snel bij. Verder is uitbreiden naar 4 circuits van 380kV niet makkelijk als de eerste twee onder de grond liggen.
De Muinck	Ondergronds is technisch beter mogelijk geworden maar een kabel kent een hoger risico. Bekend was al dat het nettechnisch mogelijk is 10 km. te verkabelen. Dat gegeven is nader onderzocht voor dit tracé met een quickscan. Uitkomst: verkabeling heeft positieve effecten op het landschap, weidevogels en gevoelige bestemmingen. Negatief is echter dat de 110 kV lijn blijft bestaan, dat er veel ruimtegebruik is in de aanlegfase omdat er brede sleuven voor gegraven moeten worden, dat er nadelen zijn qua archeologie, bodem en water, en dat er aanzienlijke meerkosten zijn.
Kuiper	Vraagt of het ondergronds deel in het Westland naar tevredenheid functioneert en in hoeverre dat ook op de situatie rond Bedum c.q. op het volledige tracé toepasbaar kan zijn.
De Muinck	De pilot Noordwest had als uitkomst dat je maximaal 10 km. aaneen zou kunnen verkabelen. In de Randstad ligt 2 keer 10 km. onder de grond. Verkabelen doe je niet voor een paar honderd meter, je past het toe voor knelpunten en gaat daar ruim omheen, en het vergt ook behoorlijk dure opstijgpunten met een behoorlijk landschappelijke impact.
Heres	Waarom was verkabelen wel mogelijk in midden-Delfland en rond Bedum niet?
De Muinck	Dat is de uitkomst van het geheel van afwegingen van voors en tegens, knelpunten die je ermee oplost en tegen welke kosten dat is.
Blok	In de presentatie wordt gezegd dat je bij ondergronds verkabelen van een gedeelte van het 380 kV-net, als nadeel hebt dat het 110kV-deel bovengronds moet blijven. Maar je kunt de 110kV-lijn er toch gewoon bij in stoppen in de bodem?
De Muinck	Antwoordt a.d.h.v. een tracékaart. (zie www.bedum.nl voor uitleg van dit zeer visuele punt). Als locatie die voor verkabeling het meest in aanmerking lijkt te komen is Middag Humsterland genoemd, feitelijk is die wat breder om daarmee twee woningen te ontzien. Het is een kwetsbaar gebied, landschappelijk gaat het tussen twee dorpen door met een hoek. Als je daar zou verkabelen zou je het tracé gaan afsnijden, omdat dat nu eenmaal kan met een kabel. De relatie met de 110kV-lijn die daar met een boog door het landschap heen loopt, vervalt derhalve. Ook is het financieel niet goed te verantwoorden om als je al een 380 kV-lijn ondergronds brengt, daar ook nog een 110KV-lijn bij in te brengen. In de nu geplande bovengrondse verbinding komen de 380kV- en 110kV-lijnen elkaar al snel tegen en kun je de 110 kV-lijn daar in de bovengrondse masten bij hangen. Dat is een meerwaarde van het project, daarom heeft de minister besloten die 110kV daar in mee te nemen. Laat zien hoe in fase 2 de verbinding verdubbeld wordt dmv extra draden die aan de buitenkant van de nieuwe masten worden opgehangen, in totaal 4 draden.
Heres	Kan het getoonde niet anders zien dan dat de verbinding wordt verdubbeld van 2 naar 4.
De Muinck	Legt uit dat de huidige 4-circuits 220 kV verbinding minder transportcapaciteit heeft dan de 2-circuits 380kV-verbinding die gerealiseerd gaat worden, maar al is voorbereid op 4 x 380kV: in fase 2 wordt het dus inderdaad een 4 circuits 380kV-verbinding. Toont op foto-

	inpassing hoe de 4 circuits 380kV verbinding met eruit komt te zien in het landschap.
Roeterdink	De raad heeft het voorontwerp inpassingsplan gekregen. Achterin staan de regels voor dat plan en de verbeelding in de vorm van kaarten. Als het plan is vastgesteld, zijn de regels inclusief de verbeelding rechtsgeldig, bindend. De verbeelding laat zien hoe de 380 kV-lijn komt te lopen en welke oude verbinding komt te vervallen. Juridisch wordt mogelijk gemaakt dat de 4x220kV wordt verwijderd en de 4x380 wordt geplaatst.
De Muinck	De nieuwe verbinding houdt veel meer afstand tot woonerven dan de huidige verbinding die nabij of zelfs over een aantal woonerven in Ter Laan heen loopt. De afstand tot woonerven is bepalend geweest voor het tracé. Knikken in het tracé hebben te maken met optimalisatie van de ligging ten opzichte van woonbebouwing zoals buurtschappen e.d. De nieuwe mast heeft een rank en slank ontwerp, hij valt goed weg tegen het landschap en bevat niet meer tierelantijnen dan noodzakelijk. Door het kleinere magneetveld van de nieuwe mast gaat het aantal gevoelige bestemmingen in Bedum van 20 naar nul: een behoorlijke vooruitgang. Het tracé ligt ook verder van bedrijventerreinen af, wat ook ontwikkelingen mogelijk maakt. Het heeft relatief lange rechtstanden van minimaal 10 km.. De 13 vakwerkmasten in Bedum worden door 12 Wintrackmasten vervangen. Toont aan de hand van een resumerende dia waarom de inleiders dit een goede inpassing vinden: 1. Minder kilometers hoogspanningsverbinding: 40 km. i.p.v. 50 km., de winst zit m.n. in gemeentes Zuidhorn en Winsum. 2. Minder woningen in het magneetveld, straks 3 tegen nu nog 63 woningen. 3. Ruimte voor duurzame initiatieven. 4. Werkgelegenheid, en niet alleen tijdens de aanleg. Als de verbinding er eenmaal staat maakt die ook nieuwe initiatieven mogelijk. Niet voor niets komt Google in de Eemshaven, vanwege de goede energieverbinding daar. 5. De combinatie met de 110 kV. op de plek waar van 2 bestaande naar 1 mast wordt gegaan. 6. Oplossing van ruimtelijke knelpunten op een aantal plekken: de bestaande verbinding loopt door Westerdijkshorn maar ook langs het industrieterrein en Ter Laan, lost daar veel problemen op die het huidig tracé nog geeft. 7. Vogelveiligheid dmv. van de varkenskrullen in de bliksemafleiderdraad bovenin, die worden m.n. in het weidegebied waar veel vogeltrek doorheen komt, opgehangen; iets wat in de bestaande verbinding vrijwel niet te doen is. 8. Investering is toekomstvast, als er in de toekomst meer transportcapaciteit nodig is hoeft er niet nog weer een verbinding te worden aangelegd met alle overlast van dien. Daarmee denkt Tennet dus dat dit een goede oplossing is. De formele procedure WRO-overleg is nu pas opgestart. Het traject daarvoor loopt al een hele poos. Dat heeft in een aantal gevallen geleid tot tracéwijziging, maar in vele gevallen ook niet omdat Tennet denkt dat dit het beste tracé is.
Hoekzema	Bij de vaststelling van het zoekgebied in 2009 zijn omgeving en raad niet meegenomen.
De Muinck	Eind 2012 is de laatste informatiebijeenkomst geweest in Bedum. In de tussentijd zijn er vele informatie- en nieuwsbrieven verstuurd, die laatste mits men daar op geabonneerd is.
Haasbroek	Op informatieavonden liggen formulieren om je te abonneren op nieuwsbrieven.
De Muinck	Zonder abonnering gaat Tennet geen nieuwsbrieven versturen. Wel zijn er n.a.v. de scopewijziging in 2014 naar alle betrokkenen brieven verstuurd, en ook over het voorbereidingsbesluit dat afgegeven is in 2012, 2013, 2014 zijn mensen in de wijde omtrek steeds schriftelijk geïnformeerd door het ministerie. Er is dus veel gecommuniceerd, maar misschien klopt de conclusie wel dat niet iedereen altijd is bereikt.
Haasbroek	Er moet ook wel een aanleiding tot communicatie zijn, zoals de scopewijziging. Er zaten periodes tussen waarin er niets te melden was.
Iemand (op de tribune)	Er is niets verstuurd. Zet vraagtekens bij beweerde zorgvuldigheid van dialoog met omgeving. Heeft ook als er wel aanleiding was om iets te communiceren, dat niet gekregen en vindt dat jammer. Daarmee hebben namelijk veel mensen niet de gelegenheid gehad om in een eerder stadium te reageren op wat er zich ging voltrekken. Vindt het jammer dat hij de goede informatie die nu wel komt, in die eerdere stadia heeft moeten missen.
Voorzitter	Geeft gelegenheid tot resterende technische vragen alvorens politieke termijn komt. Heeft mw. Ubels horen spreken over wat er mis is gegaan bij het zoekgebied. Inleiders stappen daar snel overheen door te stellen dat de tracékeuze gebaseerd is op objectieve criteria, maar die criteria zijn lastig te beoordelen voor de cie. omdat zij nog niet over de MER

	beschikt. De MER komt naar verluidt in maart, terwijl wel gevraagd wordt om een reactie te geven. Aanpalende vraag is dan, hoeveel tijd de cie/raad nog heeft, want uit de stukken blijkt dat Bedum uiterlijk 12 februari a.s. een reactie naar het ministerie moet versturen.
Roeterdink	MER zit achter het inpassingsplan opgenomen op een dvd met bijlages met allerlei aanvullende stukken. Het inpassingsplan wordt juridisch vastgesteld, basis voor het inpassingsplan is de MER. Ook in het inpassingsplan wordt de tracering uitgebeeld toegelicht. Wie daar dieper in wil duiken kan ook in de MER duiken die er achteraan zit.
Heres	Vult aan dat er ook een samenvatting van de MER bij zit, van de hand van bureau Touw.
Roeterdink	Over het tijdsplan is contact geweest. In december zijn de stukken verstuurd en toen is gevraagd om uiterlijk 12 februari een zienswijze in te dienen. Heeft contact gehad met gem. Bedum en begrepen dat zij meer tijd wil hebben ook ivm de ijzel die noopte tot verplaatsing van deze vergadering. Er wordt 2 weken extra tijd verleend om te reageren. Het lijkt hem goed dat die periode benut wordt om de reactie voor te bereiden.
Van Bruggen	Begreep van Dhr. De Muinck onder het kopje landschappelijk dat als er eventueel ondergronds moet worden gegaan, Middag Humsterland de voorkeur heeft boven de rest.
De Muinck	In de - openbare - <i>quicksan</i> zijn meerdere locaties bekeken waaronder Westerdijkshorn maar ook wierde De Weere. Van al die locaties ziet Tennet de meeste theoretische meerwaarde bij Middag Humsterland e.o. Dat zou gelet op de knelpunten op het tracé - waarbij die nogmaals op het bestaande tracé ook heel beperkt zijn zeker als je kijkt naar andere grote projecten - de meest aannemelijke locatie zijn. Dus die is verder onderzocht.
Van Bruggen	Dhr Roeterdink gaf aan dat ergens in Nederland een pilot is gehouden waarbij er op 2 plekken 10 km. ondergronds is gegaan met de 380kV lijn. Vraagt of het een te snelle conclusie is dat je precies datzelfde in Groningerland zou kunnen doen: of dat onderzocht is.
De Muinck	Er is gekeken voor de totale verbinding van de Eemshaven tot aan Vierverlaten wat volgens de nieuwste inzichten het maximale aantal kilometers is wat je hier ondergronds kunt gaan waarbij de leveringszekerheid acceptabel is. Dat is in totaal 10 km. Volgens de huidige inzichten kan in Groningerland niet 2 x 10 km. ondergronds worden gebracht.
De Vries cie.lid	Tennet vervult in het hele traject alle rollen van eigenaar, aannemer, beheerder, bouwer, etc.: is onafhankelijkheid wel gewaarborgd? Als eigenaar en aannemer zul je er belang bij hebben alles zo goedkoop mogelijk te doen. Had de scopewijziging in 2014 nog betrekking op de gem. Bedum? Hoe hard is de datum van 2019? Las vorige week in een Twitterbericht dat Tennet een wereldprimeur heeft met een nieuwe kostenbesparende stroomkabel. Dat wereldnieuws is kennelijk nog niet in dit traject meegenomen? Tijdens de ijzel waren er spanningsdippen, is dat bij de nieuwe masten verleden tijd of speelt het dan juist sterker omdat de draden dichter bij elkaar zitten? Denkt gelet op het aantal aanwezigen op de tribune dat de dialoog met mensen alhier niet erg goed van de grond is gekomen.
De Muinck	Het klopt dat Tennet ook beheerder is van de verbinding, Tennet gaat hem niet zelf bouwen, besteedt dat uit aan een aannemer. Tennet is straks ook niet weg uit het gebied. De verbinding wordt voor een langere periode gebouwd. Tennet moet dan nog steeds bij de boeren over de vloer kunnen komen, dat rechtvaardigt alleen maar een goede aanleg die aan strenge eisen voldoet. Als Tennet het zo goedkoop mogelijk zou willen doen zouden het gewoon weer vakwerkmasten worden, eventueel opgewaardeerd. Gelukkig is het beleid in Nederland om daar een goede afweging in te maken. De kosten worden op een gezonde manier meegenomen in de afweging want die betaalt men uiteindelijk met zijn allen in de energietarieven. Maar zo goedkoop mogelijk is het niet en geld speelt bij de MER al helemaal geen rol, dat is een basisvoorwaarde voor een MER. Belangrijkste aanpassing voor de gem. Bedum nav. de scopewijziging in 2014 is dat er gefaseerde aanleg plaats gaat vinden. In de oorspronkelijke scope zouden de 4 circuits in één keer worden gebouwd, nu gaat dat in 2 fasen. Het jaar 2019 is heel belangrijk. De interne druk op dit project is wat groter geworden om los te gaan, maar Tennet gaat het niet onzorgvuldig doen. Hoort met name bij grondeigenaren opluchting dat er nu meters worden gemaakt met het al langlopende project. Maar 2019 is wel een belangrijke datum omdat de verbinding er klaar voor moet zijn als andere grote projecten zoals Gemini, de aansluiting met windparken op zee, Cobra (een kabelverbinding uit Denemarken) gereedkomen. De

	<p>nieuwe kabel is een van de kabels die in het project Randstad worden aangelegd. Daar is al een aantal traditionele kabels gerealiseerd van koper, vrij zwaar dus en vrij duur. Er is nu een aluminium kabel die nog steeds duurder is dan een bovengrondse verbinding maar wel goedkoper dan een koperen kabel, en ook veel lichter. De techniek staat dus niet stil en dit was ook aanleiding tot het project Noordwest 380. Terwijl eerst werd gezegd dat ondergronds hier niet mogelijk is, bleek het nettechnisch wel mogelijk. Waar de techniek gaat eindigen valt niet te zeggen. Wel zie je dat men in Nederland gewend is veel verbindingen ondergronds te brengen, nieuwe 110 kV verbindingen worden eigenlijk alleen nog maar ondergronds aangelegd. Voor 380kV-verbindingen is het moeilijker maar technisch toch mogelijk om bepaalde gedeeltes ondergronds te brengen. Maar daar is dus voor dit tracé niet voor gekozen. Dikken in het energienetwerk zullen met deze verbinding niet anders zijn dan met de bestaande verbinding. De zware ijzervorming aan de geleiders van onlangs was vrij exceptioneel, daardoor kregen de draden een soort vleugeleffect, waardoor ze gingen lijndansen. Als ze te dicht bij elkaar komen vindt er een overslag plaats, waardoor het netwerk zich heel snel uit- en weer aanschakelt en lampen even knipperen. Tennet kijkt wel naar maatregelen om ijzervorming te voorkomen maar deze extreme ijzervorming met harde wind dwars op de kabels was uitzonderlijk. Dat zal voor de nieuwe verbinding niet anders zijn. Ook daarmee kan het eens in de zoveel jaren plaatsvinden.</p>
Roeterdink	<p>Misschien goed nog toe te voegen het punt van de onafhankelijkheid. Bij het inpassingsplan zijn betrokken de ministers van EZ en van IenM. Uiteraard moeten de MER en het inpassingsplan voldoen aan juridische kaders, anders houd je het uiteindelijk ook niet droog bij de Raad van State. De plannen zijn gebonden aan politieke en juridische kaders.</p>
Blomsma	<p>Vindt het een nadeel dat de nieuwe masten zo vreselijk hoog zijn. De onderste draad zit ook 4 m. hoger dan bij de oude masten. Zou het geheel niet gewoon 4 m. lager kunnen?</p>
De Muinck	<p>Die rekensom klopt maar de onderste draad hangt hoger voor de veiligheid bij het rijden op landbouwmachines die steeds hoger worden - veiligheid staat voorop. Verder hangt in de nieuwe masten onder de geleider nog een kleine draad, een retourstroomgeleider die ook bepalend is voor de hoogte. En tot slot vergt het hogere spanningsniveau van de nieuwe verbinding grotere afstanden tussen de geleiders onderling en tot de grond. De grotere hoogte is ook nodig omdat er drie lagen boven op elkaar in worden gehangen.</p>
Heres	<p>Denkt dat er uiteindelijk 24 Wintrackmasten op Bedums grondgebied komen te staan.</p>
De Muinck	<p>Een mast bestaat uit 2 palen. Het zullen inderdaad 24 palen zijn, maar wel 12 masten.</p>
De Jong	<p>Waarom wordt het inpassingsplan niet over het bestemmingsplan heen gelegd maar komt het in plaats daarvan? Vooruitkijkend lijkt er veel druk op de planning te zitten. Waarom is er zoveel tijd verstreken tussen de eerste aankondiging hiervan en nu? Juist betrokken inwoners hebben er in die tussentijd relatief weinig over gehoord. Is blij dat er nog maar 3 huizen onder de leiding komen te liggen, maar vindt het verbazend dat als er op een route 5 huizen onder kunnen komen te liggen, die route dan verder niet wordt afgewogen. Heeft het eigendomsrecht heel hoog zitten maar er zijn wel mogelijkheden om dat soort problemen te tackelen. Vraagt tot slot vooruitblik op technische ontwikkelingen. Kabels kunnen honderden kilometers door zee worden gelegd. Welke opties mogen er verwacht worden?</p>
De Muinck	<p>Na de startnotitie is het tracé intensief besproken met de omgeving en is er ook ambtelijk veel contact over geweest. De belangrijkste vertraging zat na de scopewijziging in 2014. In het begin is er veel discussie geweest over en onderzoek gedaan naar het plaatsen van vier 380kv-circuits op één Wintrackmast ook op uitdrukkelijk verzoek van de omgeving omdat daarmee de 220kV-mast zou kunnen komen te vervallen in het Groningse. Dat kostte tijd. Vervolgens is besloten dat het nettechnisch gezien kan. In de periode daarna kwam er nog uitstel c.q. afstel van energieproducties in de Eemshaven bij, bijv. de gasgestookte centrale is er nooit gekomen. Dat gaf eind 2013 aanleiding om te kijken of deze verbinding nog steeds noodzakelijk was en tot de scopewijziging. Daaruit kwam naar voren dat de verbinding voor het deel Eemshaven-Vierverlaten nog steeds noodzakelijk is maar er niet direct 4 circuits gerealiseerd hoeft te worden, dat de 220kV kan komen te vervallen, dat bij Groningen het bestaande hoogspanningsstation verdubbeld moet worden; en dat er voor het deel van Groningen door Friesland heen op korte termijn geen</p>

	<p>noodzaak meer is. Al met al was het een grote scopewijziging en e.e.a. moest netjes worden afgehandeld. Dat is de voornaamste reden voor de vertraging die is opgetreden in het project. Ondertussen is te zien dat de projecten die vertraagd waren in de Eemshaven, nu wel doorgaan zoals wind op zee, dus de urgentie om de verbinding in 2019 af te hebben is er wel degelijk. Kan de vraag over de 5 woningen in deze setting niet goed beantwoorden (die gaat over een specifiek tracéalternatief langs de Eemshavenweg). Dit zou aan de hand van kaarten moeten. Kan echter verzekeren dat een tracé langs de Eemshavenweg nog meer nadelen kent. Je gaat daar o.a. door het Hazenbos heen - een van de pareltjes op natuurgebied in Groningen; en je komt dicht bij andere kernen (Zuid- en Noordwolde) en door meer gevoelige bestemmingen. Dat waren zoveel minnen ten opzichte van voorliggend tracé dat Tennet dat als niet realistisch beschouwt, en was ook de reden om het zoekgebied niet uit te breiden. Wil er best in kleiner gezelschap voor wie daar behoefte aan heeft, dieper op ingaan. Wat betreft de vraag over het inpassingsplan: elke gemeente heeft zijn eigen bestemmingsplanregels, ook voor het buitengebied. Als dat vervangen zou worden, zou ook de functie landbouw weer bestemd moeten worden en wat daaronder mogelijk is. Dat zal per gemeente verschillen. Het voordeel van de dubbelbestemming is dat je niet komt aan de bestemmingen die eronder liggen. Je bestemt de hoogspanningsverbinding met de beperkingen daaronder. Dat voorkomt fouten en voorkomt dat je een enorme set regels krijgt per gemeente, per specifieke situatie. Straks als de dubbelbestemming er ligt en de gemeente zelf een nieuw bestemmingsplan maakt, kan de gemeente die bestemming overnemen, vervalt de dubbelbestemming en is de bestemming van de hoogspanningsverbinding netjes geregeld in dat nieuwe bestemmingsplan. Hoe het zal gaan met nieuwe technieken is een beetje wie het weet mag het zeggen. Wel ziet Tennet dat de techniek niet stilstaat. Dat is ook de aanleiding geweest voor de brief in 2015. De Wintrackmast is nu uitontwikkeld maar vertoonde in het begin ook kinderziektes. De leereffecten zijn meegenomen in deze verbinding. Er is veel ervaring met een ondergrondse verbinding naar Noorwegen maar dat betreft gelijkstroom. Ook die is er een aantal keren uitgeknald. Zou je dat hier hebben met een ondergrondse verbinding, dan zou je dat wel merken. Ondertussen zou die kabel naar Noorwegen al weer anders aangelegd zijn. Die technieken staan zeker niet stil, maar hoe hard dat gaat is moeilijk te zeggen.</p>
Voorzitter	Sluit de technische ronde hiermee, stelt politieke behandeling van voorstel aan de orde.
Heres	Constaateert dat er enig uitstel is verleend voor het indienen van een reactie. Vindt dat gelet op het aantal te lezen pagina's (2000 + 1134 pags. bijlagenboek) niet van zijn fractie mag worden verwacht dat zij vanavond een oordeel geeft over het voorstel van het college. Wil het ook nog zorgvuldig met zijn fractie bespreken. Vindt de gang van zaken onzorgvuldig. Vindt ook dat mw. Ubels kans moet krijgen te reageren op de presentaties.
Wijnstra	Constaateert dat overige fracties meegaan in PvdA-voorstel om nu geen reactie te geven.
De Vries wh.	Hecht eraan wel te reageren namens het college. Wijst erop dat voorstel van college wel samen met digitale agenda is toegestuurd, een dag na de papieren versie. Leest reactie van college voor. Toen medio 2009 de startnotitie van Tennet gepubliceerd werd, bleek dat er in het gebied rondom Bedum gedacht werd aan twee opties voor de inpassing van de nieuwe 380 kV-verbinding. De eerste was om naast de bestaande vakwerk hoogspanningslijn een tweede lijn te plaatsen. In de startnotitie MER was sprake van "zo strak mogelijk bundelen met de bestaande vier circuits verbinding". Het argument van Tennet daarbij was een geheel nieuwe doorsnijding van het landschap te voorkomen. Vervolgens was er nog een tweede optie. Hierbij werd ter hoogte van Bedum de te onderzoeken corridor verbreed. Het begrip "bundelen" zou in de praktijk betekenen dat het bestaande tracé zou worden gehandhaafd en dat er een nieuwe hoogspanningslijn ten noorden van Bedum zou worden aangelegd. Dat zou betekenen twee hoogspanningslijnen met een flinke ruimte ertussen. Beide opties werden als zeer onwenselijk bestempeld. Op 22 september 2009 diende de gemeente een zienswijze in, waarin werd bepleit de volgende twee mogelijkheden in de MER te onderzoeken. 1. De hoogspanningsnetten ondergronds aanleggen. 2. De hoogspanningsverbindingen in elk geval niet bundelen, geen twee lijnen naast elkaar, maar een combinatie van de oude en nieuwe verbinding met nieuwe "bipole" masten aan-

	<p>leggen, waardoor de oude hoogspanningsverbinding kon worden afgebroken. Ook buurtvereniging Westerdijkshorn heeft een zienswijze ingediend met het verzoek om vijf alternatieve tracés mee te nemen in de MER-procedure. 1. Een volledig ondergronds tracé. 2. Een deels ondergronds tracé. 3. Een tracé met de combinatie van de bestaande 220 kV-verbinding met de geplande 380 kV-verbinding, waarbij de omgeving Westerdijkshorn zoveel mogelijk wordt vermeden en/of zoveel mogelijk wordt ontzien. 4. Een tracé langs de Eemshavenweg. 5. Een tracé gecombineerd met de hoofdinfrastructuur van het gasnet. Op 29 oktober 2009 is een raadsbrede motie aangenomen waarbij werd verzocht specifiek onderzoek te doen naar ondergronds transport door zee. De voornoemde inzet is het startpunt geweest om de onwenselijke plannen van Tennet uit 2009 ten goede te keren. Nu, ruim 6 jaar verder, ligt er een ontwerp-MER. Er zijn vele onderzoeken gedaan en ruimtelijke analyses opgesteld. Daarin wordt gezegd dat met betrekking tot ondergrondse verkabeling er een meerwaarde is op het gebied van beleving en zicht, maar dat hieraan ook negatieve effecten kleven op het gebied van archeologie, bodem, opwellend zout water, leveringszekerheid en extra kosten. Tevens blijkt uit de ruimtelijke analyse dat bij bovengrondse aanleg er weliswaar sprake is van negatieve aspecten op het gebied van zicht bij de nieuwe hoogspanningslijn, maar ook dat dit weer vermindert door het verwijderen van de huidige hoogspanningslijn. In het plan dat nu voorligt is er weliswaar geen ondergrondse verbinding, maar wel een tracé dat recht doet aan de ingediende zienswijzen. De oude hoogspanningslijn wordt namelijk afgebroken en er komt een combinatie van de oude met de nieuwe verbinding met bipole masten. Het nieuwe tracé treft veel minder woningen. Vanaf het hart van de bestaande verbinding staan er vijf woningen binnen een afstand van 50 m.; in het nieuwe tracé nul. Tussen de 50 m en 100 m staan er nu acht woningen; in het nieuwe tracé nul. In een strook van 100 m tot 200 m staan er nu 10 woningen; in het nieuwe tracé 2 - een verbetering van 23 naar 2 woningen. De masten worden uitgevoerd conform het verzoek in 2009 om bipole masten, waarmee het magneetveld grotendeels kan worden uitgedoofd. Het stralingsniveau zakt met een factor 250 van 100 naar 0,4 micro Tesla. Enkele bewoners in de nabijheid van de huidige hoogspanningsmasten hebben hun gevoelens van bezorgdheid met betrekking tot gezondheidsrisico's aan het college kenbaar gemaakt. Dit risico wordt geëlimineerd doordat er geen woningen meer in de directe nabijheid staan en door het veel lagere stralingsniveau. Deze bewoners zijn blij met het verdwijnen van de huidige hoogspanningslijn. Het college vindt het naar hen toe onverstandig om deze verbetering nu te doen vertragen. Al deze argumenten en overwegingen hebben het college doen besluiten dat het nieuwe inpassingsplan van Tennet een sterke verbetering is ten opzichte van de plannen in 2009. Tevens doet dit voorstel recht aan de destijds afgegeven zienswijzen. Het college stelt, alles afwegende, de raadscommissie dan ook voor om af te zien van het indienen van een reactie.</p>
<p>Voorzitter</p>	<p>Constateert dat commissie geen gebruik maakt van haar recht hier iets van te vinden. Voorstel wordt doorgeschoven naar raadsvergadering. Beaamt met PvdA dat er erg veel stukken onder liggen, constateert dat inleiders bereid zijn ma. 15 feb. resterende technische vragen te beantwoorden zodat raad op beleidsmatige hoofdlijn kan focussen. Constateert dat inspreker mw. Ubels nog graag wil reageren op wat in de presentaties is gezegd.</p>
<p>Ubels</p>	<p>Mist antwoord gehoord op volgende vragen: op basis waarvan is het zoekgebied in 2009 is bepaald? Op basis waarvan zijn andere tracés terzijde gelegd voor nader onderzoek, immers, ook op het verkozen tracé zijn knelpunten creatief met wat bochtjes opgelost. Argument tegen Eemshavenalternatief is dat het nieuwe, ook gevoelige locaties zou doorsnijden maar het voorkeurtracé wijkt vanaf Loppersum ook behoorlijk af van het huidige tracé, doorsnijdt ook nieuwe gebieden en komt dicht bij sommige woonbebouwingen langs dan voorheen. Kent een geval in Wetsinge waar de afstand niet op 79 m. is gezet zoals de bewoner graag had gewild maar op 81 m. zodat de bewoner niet meer kan uitbreiden met een schuur en ook niet uitgekocht kan worden. Wat bepaalt hoe gevoelig een bestemming is, de wettelijk norm of wat mensen als gevoelig ervaren? Gezegd wordt dat de nieuwe verbinding in 2019 nodig is, maar als dat nu niet lukt, wat dan? Hoe kan Tennet beweren dat met alle eigenaren een akkoord is bereikt? Kent een ander geval. Als de</p>

	boeren snel tekenen betaalt Tennet hen 25% extra, is dat een gerucht of klopt dat? Gaatgraag in op aanbod van Tennet om nog weer met bewoners om tafel te gaan maar de hoofdvraag waarom het integrale afwegingskader niet officieel voor iedereen op tafel is gekomen ipv. alleen aan de keukentafel is onbeantwoord.
Voorzitter	Geeft ruimte voor antwoord op die laatste vraag.
De Muinck	Vraag naar zoekgebied zat ook in een zienswijze bij de startnotitie MER, en is daarin ook formeel beantwoord. Beamt wel dat dergelijke formele antwoorden vaak heel kort zijn, dat was ook aanleiding om daar aan de keukentafel verder naar te kijken met betrekkenen, ook vanwege de impact die de verbinding heeft op de omgeving wil Tennet daar open over communiceren. Begrijpt dat mw. Ubels zich onvoldoende geïnformeerd voelt, vandaar ook het aanbod om daarover nog bijeen te komen, dan zal er ook kaartmateriaal voorhanden zijn, wat hem betreft is dat ook openbaar, maar het heeft geen aanleiding gevormd om het zoekgebied voor de MER aan te passen en dat is ook formeel beantwoord in de startnotitie. Een van de alternatieven die geopperd zijn was om een tracé te ontwikkelen langs de Eemshavenweg. Gekeken is of dat een beter tracé oplevert. Wil dat buiten deze vergadering om nog best met kaarten erbij verder toelichten maar te zien zal dan zijn dat dat tracé op zoveel aspecten minder scoort dan op het nu gekozen voorkeursalternatief, dat Tennet dat niet als realistisch beschouwt. Beamt wat betreft de vraag wat een gevoelige bestemming is, dat elke grens discutabel is, er zijn altijd mensen die er net buiten of net binnen vallen. Het liefst legt Tennet de verbinding op meer dan 80 m. afstand c.q. een veelvoud daarvan van woningen. Dat is echter lang niet altijd mogelijk. In een aantal situaties, niet in deze gemeente overigens, staat het tracé vrij strak op die grens van 80 m. tot het woonerf (let wel: niet de woning, als mensen er een schuur naast willen bouwen kan dat nog steeds mits de bestemming dat toelaat). Vanuit het beleid is dat verantwoordbaar maar soms hebben betrokkenen het gevoel tussen wal en schip te vallen, val je erbinnen dan doet Tennet het niet goed, maar is er wel de mogelijkheid tot aankopen. Waar er ruimte is pak je meer afstand, maar kom je soms weer te dicht op een andere woning. Er kan dus in bepaalde situaties een aanleiding zijn om strak op de 80 m. t.o.v. een bepaalde woning te gaan zitten. Dat de grondeigenaren akkoord zijn betreft alleen de betredingstoestemmingen. Tennet heeft alle betrokken grondeigenaren inzake mastlocaties en geplande bouwwegen akkoord bevonden om daarnaar onderzoek te mogen verrichten, maar nog met geen enkele grondeigenaar een akkoord over het vestigen van het zakelijk recht; dat moet Tennet doen overal waar de overspanning komt. Die gesprekken zijn recentelijk opgestart. Een aanbieding wordt pas gedaan als alle zaken zijn besproken. Als mensen dan sneller tekenen ontvangen ze inderdaad een 20% bonus, om te voorkomen dat mensen denken dat ze iets te winnen hebben bij eindeloos dooronderhandelen; dat ligt nu juist omgekeerd. Wijst erop dat dit zakelijke traject overigens losstaat van het ruimtelijke traject waarvoor men hier in deze commissie om tafel zit. Iedereen die bezwaar wil maken, heeft daar wel gelegenheid toe in het kader van het inpassingsplan.
Voorzitter	Dankt inleiders voor hun uitvoerige presentatie en beantwoording, men ziet hen terug op 15 feb. a.s., dit onderwerp komt zeker terug op de raadsagenda.

4. Vervangen dekplanken steiger Uiterdijk en herstel rollaag kademuur

Kuiper	Gaat akkoord. Hoopt dat kosten goed geraamd zijn en offertes daar weinig van afwijken. Vraagt of zijn meegeraamd in kosten 1. een slijtlaag om gevaar van uitglijden te beperken. 2. Roestvrijstalen schroeven en bouten om levensduur van steiger te maximaliseren.
Blok	Vindt € 3.000,- per strekkende meter veel geld voor de vervanging maar realiseert zich dat dit ook zo nodig voor vervanging/reparatie van de onderbouw en herstel van de rollaag en opnieuw bestraten van de Uiterdijk is. Wellicht ook wordt er lager geoffreerd dan nu becijferd. Slechte onderhoudstoestand is ook geen visitekaartje voor (vaar)toeristen en veiligheid moet altijd gegarandeerd zijn. Hoopt dat stelpost voldoende is voor dekking van onvoorziene kosten bijv. aan de kademuur. Hoopt dat nog gave planken elders in de gem. Bedum voor reparatie worden ingezet met het oog op duurzaamheid en hergebruik. Is nog overwogen de dekplanken door staal te vervangen zoals je veel ziet in Beijum?

Van Bruggen	Reparatie is nodig om verslechtering te voorkomen, na herstel kan e.e.a. weer 20 jaar mee. Een incident met een kind zoals vermeld in het voorstel, is het laatste wat het CDA wil. Steiger en kademuur zijn hard nodig voor evenementen en recreanten in Onderdendam, college wacht terecht gereedkomen onderhoudsplan Kademuren en beschoeiingen niet af. Akkoord met voorstel, CDA investeert graag in de openbare ruimte.
Blomsma	Sluit zich aan bij vorige sprekers. Neemt aan dat kostenraming inclusief vervanging van de hele muur is. Wil erop wijzen dat de paaltjes die in het voorstel staan eigenlijk ook vervangen moeten worden, die beginnen ook al te scheuren. Prima plan, graag akkoord.
De Vries wh.	Zal checken of roestvrij staal in de planning zit, dacht dat thermisch verzinkt ook zeker 20 jaar meegaat. In de ramingen zit een opslag voor onvoorziene kosten. De rollaag zal worden hersteld, de kademuur niet; de aanneme van de VVD dat de gemetselde muur wordt vervangen klopt niet, alleen de rollaag daar bovenop wordt deels vervangen op plekken waar die eraf is geschoven. De constructie onder/achter de rollaag is goed. De onderbouw van de paaltjes is grotendeels goed: de palen zijn goed, de balken ook maar de dekplanken zijn slecht, die worden allemaal vervangen. Welk plaatselijk herstel er aan de onderbouw nodig is blijkt bij verwijdering van de dekplanken. In de kostenraming zit een marge voor het geval dat tegenvalt. Waarom niet de hele constructie vervangen?: de onderbouw gaat nog zeker 20 jaar mee, de straks nieuwe onderdelen ook, over 20 jaar is de totale constructie aan vervanging toe en zou toepassing van een ander materiaal logisch zijn. Staal zou kunnen, kunststof of composiet zijn een optie maar zijn veel duurder, en een te dure investering voor een te korte periode. Gemeente volgt de ontwikkelingen wel en zal duurzamer materiaal toepassen als het bedrijfseconomisch interessant is. Er worden planken met het safe grip systeem toegepast, met stroeve sleuven erin, dat is een beter systeem dan een losse slijtlaag op de planken. Is blij met steun van CDA voor investeringen in de openbare ruimte, er komt nog veel naar de raad op dat punt, inclusief een dekingsvoorstel aangezien er niets voor kademuren gereserveerd is; ook in het onderhoudsplan Bruggen zitten financiële consequenties, die al gemeld zijn via VJN en NJN.
Van Bruggen	Heeft zich verbaasd over verzoek van PvdA om een deklaag over de planken aan te brengen, dat is sowieso niet geraamd terwijl PvdA belang van goed ramen juist benadrukte.
Blomsma	Heeft de plek vandaag nog bekeken, het is er echt een rotzooi met veel aangroei van gras en mos. Het is echt vatbaar voor verrotting, gebeurt daar in de toekomst wel iets aan?
De Vries wh.	Gemeente spuit steigers en trouwens ook bruggen regelmatig schoon met hogedruk. De planken op de onderhavige plek liggen ongunstig in een hoek met veel schaduw, blijven langer nat na een bui, verrotten dus veel sneller dan plekken waar veel meer zon op staat. Heeft onderzoek gelast na incident op het Scheepsjoager evenement. Toen is ook gezegd we gaan geen reinigingskosten meer maken voor iets wat we gaan vervangen. Is blij dat er nu ook toestemming voor de vervanging komt, zodat die beurt ook niet meer nodig is.
Voorzitter	Constateert dat dit punt doorgeleid kan worden als hamerstuk naar de raad.

5. Rondvraag

Niemand heeft iets voor de rondvraag.

6. Sluiting

Er is niets meer aan de orde, de voorzitter sluit de vergadering om 22.15 uur.

Vastgesteld in de vergadering van 9 maart 2016,

De griffier,

De voorzitter,